

Gerd Theissen och den första kristendomen

Detta nummer av Svensk Teologisk Kvartalskrift tillägnas Gerd Theissen, professor i Nya testamentets exegetik i Heidelberg, som i fjol promoverades till teologie hedersdoktor vid Lunds Universitet. Theissens ambition att kartlägga ny forskningsterräng och trampa upp vägar som breddar det exegetiska blickfältet, hans programmatiska inriktning på att bryta upp perspektivdominanta avgränsningar och inte minst hans försök att väcka ett intresse för urkristendomen hos människor med och utan tro har gjort honom till en av de stora förnyarna av den nytestamentliga exegetiken både i Europa och i Amerika.

När Theissen utformar en ny analysmodell stannar han inte bara i teorin utan visar också på den nytta som den nya vägen för med sig i arbetet med texterna. Fri-modigt öppnar han nya vyer och involverar läsaren i upptäcktsresor där till synes färdigtolkade texter kommer till liv i kreativa nyläsningar.

Theissen har varit beredd att renodla perspektiv för att tydliggöra poänger och har därför utsatts för kritik av dem som menar att hans tolkningar reducerar urkristendomens religiösa verklighet. Läget är dock det motsatta. Det är hans lidelse för helhetsexegetik som drivit ut honom på nya vägar. När Theissen integrerar psykologin eller evolutionsläran i sina analyser, när han skriver en Jesusroman eller när han arbetar fram en teori om urkristen religion, är det inte för att reducera verkligheten utan för att finna helheten, förena utanför- och innanförperspektiv.

Belackarna har ibland gått till personangrepp, något som Theissen fått känna av redan i sin tidiga verksamhet. I *Soziologie der Jesusbewegung* (1977) bemöter han kritikerna på ett diskret sätt med orden: «Den som lär av marxismen och genom den stimuleras att utnyttja konfliktorienterade samhällsteorier för att tolka sociala och religiösa processer är för den skull ingen marxist.» Något motsvarande skulle han senare ha kunnat skriva om sitt bruk av Sigmund Freud och C. G. Jung eller av olika religionsteoretiker. Hans ständiga nyfikenhet som bibelforskare och hans uthålliga vilja att utveckla nya metoder för att berika läsprocessen öppnar för nya och kreativa samtal kring urgamla texters mångtydiga innebörder.

STK med Dieter Mitternacht som gästredaktör för detta nummer och bidragsgivarna vill hedra professor Gerd Theissen med en direkt respons på hans föreläsning inför promotionen i Lund (Eva-Lotta Grantén), med en diskussion av hans Jesusforskning (Bengt Holmberg) och hans teori om den urkristna religionen (Samuel Byrskog) och med ett par nytestamentliga textanalyser som tillämpar de två hjälpvetenskaper som är mest förknippade med Gerd Theissens banbrytande bibelarbete, nämligen sociologin (Magnus Zetterholm) och psykologin (Dieter Mitternacht).

Viljan och modet att möta samtidens forskning om människan både som individ och som grupp och förmågan att nyttiggöra den för arbetet med bibeltexten i framställningar som når människor även utanför fackområdet bör hyllas inte bara inom exegetiken utan inom allt teologiskt arbete.